

Archeologische Quick Scan

**Bestemmingsplangebieden Midden-Noord,
Osdorp Noordoosthoek en Osdorp
Zuidoosthoek, stadsdeel Osdorp, Amsterdam
2006**

Inhoud

Inleiding	4
1 De locatie	5
1.1 Kadastrale gegevens	5
2 Beleid	7
2.1 Verdrag van Valletta	7
2.2 Archeologiebeleid provincie Noord-Holland	7
2.3 Archeologiebeleid gemeente Amsterdam	8
2.4 Plangebieden	9
3 Beknopte geologie en bewoningsgeschiedenis	10
3.1 Algemeen	10
3.2 Historische inventarisatie	11
3.2 Archeologische inventarisatie	14
4 Evaluatie en aanbeveling	16
Literatuur	18
Bijlage 1 Archeologische beleidskaart plangebied Midden-Noord	19
Bijlage 2 Archeologische beleidskaart plangebied Osdorp Noordoosthoek	20
Bijlage 3 Archeologische beleidskaart plangebied Osdorp Zuidoosthoek	21

Inleiding

Deze waardestelling is opgesteld in het kader van de ontwikkeling van drie bestemmingsplannen: Midden-Noord, Osdorp Noordoosthoek en Osdorp Zuidoosthoek.

Vanwege de verdere uitwerking van de bestemmingsplannen is het van belang inzicht te krijgen in de te verwachten archeologische waarden op deze locaties. Voor dit doel heeft het Bureau Monumenten & Archeologie Amsterdam de voorliggende waardestelling uitgevoerd.

In het plangebied heeft tot op heden geen archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Concrete aanwijzingen over de aanwezigheid van archeologische overblijfselen zijn dan ook niet voorhanden. De archeologische waardestelling is gebaseerd op een historisch topografische inventarisatie waarbij gebruik is gemaakt van historisch kaartmateriaal, literatuur en archiefstukken. In dit geval was tevens informatie voorhanden van eerder gedane waarnemingen uit de nabije omgeving van de plangebieden.

De quick scan biedt een overzicht van archeologische c.q. cultuurhistorische verwachtingen. De daaruit voortvloeiende waardestelling is weergegeven op drie beleidskaarten van de verschillende bestemmingsplangebieden. De quick scan bevat ten slotte een specificatie van de maatregelen voor de inplanning van archeologische zorg binnen toekomstige bouwactiviteiten c.q. bodemverstoring.

1 De locatie

De plangebieden bevinden zich ten zuidwesten van de Sloterplas in stadsdeel Osdorp. Het terrein van bestemmingsplangebied Midden-Noord ligt ten oosten van de Baden Powellweg en wordt aan de noordzijde begrensd door de Ookmeerweg, aan de oostzijde door de Hoekenesgracht en aan de Zuidzijde door Tussen Meer.

Bestemmingsplangebied Osdorp Noordoosthoek ligt ten oosten van de Hoekenesgracht en strekt zich uit naar het oosten tot aan de oevers van de Sloterplas. In het noorden wordt het terrein begrensd door de Ookmeerweg. De Osdorpergracht is de zuidgrens van het bestemmingsplangebied.

Het terrein van het derde bestemmingsplangebied Osdorp Zuidoosthoek wordt in het noorden begrensd door het bestemmingsplangebied Centrum Nieuw West. De Slotervaart, Christoffel Platijngracht en de Hoekenesgracht vormen respectievelijk de zuid-, oost- en westgrens.

1.1 Kadastrale gegevens

Midden Noord

<i>Provincie</i>	Noord-Holland	<i>X-coördinaat NO</i>	114.676
<i>Gemeente</i>	Amsterdam	<i>Y-coördinaat NO</i>	486.459
<i>Plaats</i>	Amsterdam	<i>X-coördinaat ZW</i>	114.382
<i>Kaartblad</i>	25D	<i>Y-coördinaat ZW</i>	485.558
<i>X-coördinaat NW</i>	114.139	<i>X-coördinaat ZO</i>	114.930
<i>Y-coördinaat NW</i>	486.288	<i>Y-coördinaat ZO</i>	485.733

Osdorp Noordoosthoek

<i>Provincie</i>	Noord-Holland	<i>X-coördinaat NO</i>	115.512
<i>Gemeente</i>	Amsterdam	<i>Y-coördinaat NO</i>	486.725
<i>Plaats</i>	Amsterdam	<i>X-coördinaat ZW</i>	114.876
<i>Kaartblad</i>	25D	<i>Y-coördinaat ZW</i>	485.893
<i>X-coördinaat NW</i>	114.676	<i>X-coördinaat ZO</i>	115.731
<i>Y-coördinaat NW</i>	486.459	<i>Y-coördinaat ZO</i>	486.114

Osdorp Zuidoosthoek

<i>Provincie</i>	Noord-Holland	<i>X-coördinaat NO</i>	116.259
<i>Gemeente</i>	Amsterdam	<i>Y-coördinaat NO</i>	485.686
<i>Plaats</i>	Amsterdam	<i>X-coördinaat ZW</i>	115.244
<i>Kaartblad</i>	25D	<i>Y-coördinaat ZW</i>	484.860
<i>X-coördinaat NW</i>	115.814	<i>X-coördinaat ZO</i>	116.363
<i>Y-coördinaat NW</i>	485.309	<i>Y-coördinaat ZO</i>	485.047

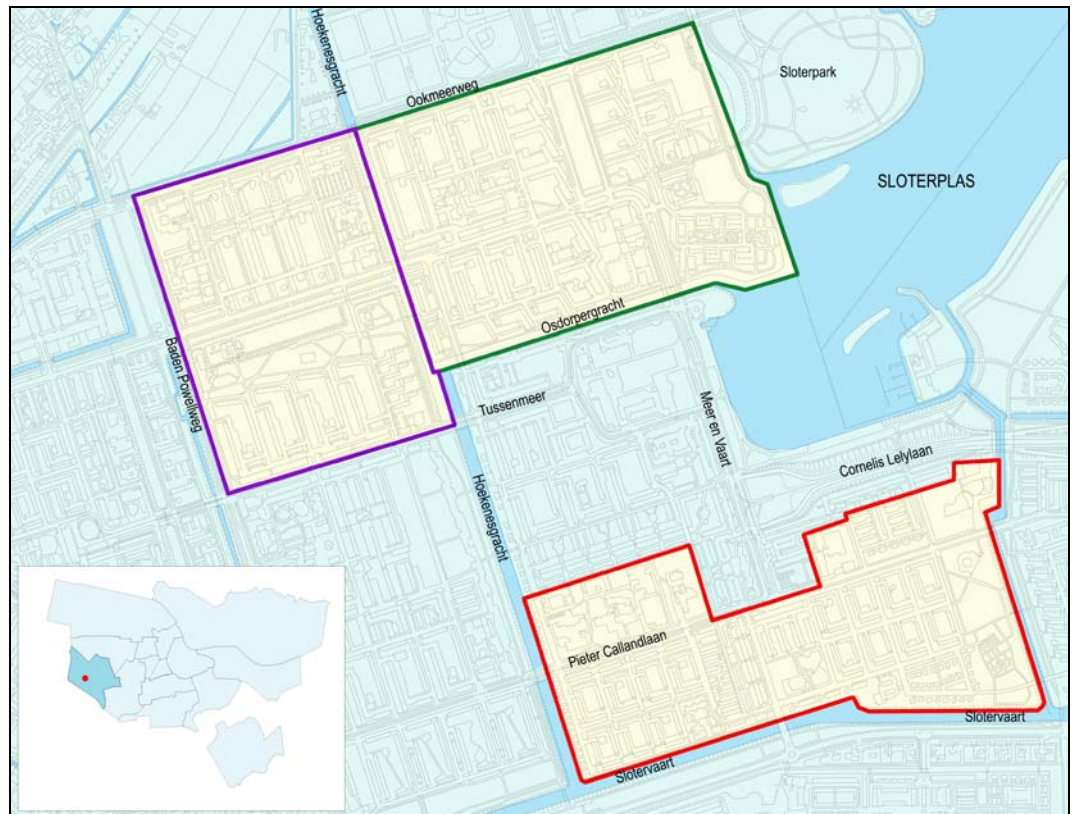

Fig. 1 Locatie van de bestemmingsplangebieden Midden Noord (paars omlijnd), Osdorp Noordoosthoek (groen omlijnd) en bestemmingsplangebied Osdorp Zuidoosthoek (rood omlijnd).

2 Beleid

2.1 Verdrag van Valletta

Aan het einde van de jaren tachtig groeide op Europees niveau het besef dat grootschalige infrastructurele werken, bouwprojecten en intensivering van de landbouw het archeologisch erfgoed in toenemende mate aantastten en onder druk zetten. Om deze tendens te keren besloten de Europese ministers van Cultuur in 1992 tot ondertekening van het Verdrag van Valletta inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed (ook wel bekend als Verdrag van Malta). Een belangrijk uitgangspunt in dit verdrag is dat in iedere fase van de planontwikkeling behoud van archeologisch erfgoed dient te worden meegewogen. Het streven is behoud ter plaatse, maar als dat vanwege omstandigheden of technisch gesproken niet haalbaar is, is archeologisch onderzoek nodig voor de documentatie en berging van het erfgoed. De initiatiefnemer van het bouw- of inrichtingsplan dat tot bodemverstoring leidt is verantwoordelijk voor de planologische en financiële inpassing van de archeologische zorg. Sinds 2001 is, vooruitlopend op de implementatie van de Maltawetgeving, door de Staatsecretaris van Cultuur het interim-beleid vastgesteld. Dit houdt in dat een aantal punten van de Maltawetgeving al van kracht zijn, in het bijzonder daar waar het het kwaliteitsbestel (KNA) en de vergunningverlening van uitvoerend werk betreft. Op 4 april 2006 is door de Tweede Kamer het wetsvoorstel 'archeologische monumentenzorg' aangenomen waarmee wijzigingen in het kader van het Verdrag van Valletta wettelijk worden doorgevoerd.

2.2 Archeologiebeleid provincie Noord-Holland

Voor de implementatie van het Verdrag van Valletta heeft de provincie Noord-Holland diverse maatregelen getroffen voor de inpassing van archeologie in de ruimtelijke ordening. Culturele planologie en cultureel behoud behoren tot de vier kerntaken, zoals de provincie die heeft geformuleerd in de Cultuurnota 2005-2008 (Provincie Noord-Holland, 2004). Hiermee sluit de provincie aan op de Nota Belvédère uit 1999, waarin behoud van cultuurhistorie door ontwikkeling wordt nagestreefd. De provincie betreft nadrukkelijk culturele waarden, waaronder ook archeologie, bij de inrichting van de ruimtelijke- en stedelijke vernieuwing. Bestemmingsplannen worden getoetst op aanwezigheid van beleid ten aanzien van archeologie. De provincie heeft tevens de speerpunten met betrekking tot de procedure van het artikel 19 (WRO) verscherpt. Wanneer hoge of zeer hoge archeologische waarden in de aanvraag voor vrijstelling van het bestemmingsplan in het geding zijn, moet de gemeente een door de provincie af te geven verklaring van geen bezwaar krijgen. Een dergelijke verklaring wordt alleen afgegeven indien er een waardestelling voorhanden is in de vorm van een archeologisch rapport (quick scan), opgesteld door een gekwalificeerde archeologische instantie of bedrijf. Als er sprake is van een lage waarde is geen archeologisch onderzoek vooraf nodig. Wanneer het rapport de aanwezigheid van archeologische waarden

bevestigt, dient de initiatiefnemer technische of bouwkundige maatregelen te treffen waardoor de monumenten alsnog in de bodem kunnen worden behouden. Indien dergelijke maatregelen niet mogelijk zijn is de initiatiefnemer verplicht tot de inpassing van een archeologische opgraving of een archeologische begeleiding.

2.3 Archeologiebeleid gemeente Amsterdam

Vanwege de spreiding van de verantwoordelijkheid voor het archeologisch erfgoed dienen gemeenten hun eigen archeologiebeleid nader in te vullen. Tegen deze achtergrond is in 2005 de beleidsnota Monumenten en Archeologie van de gemeente Amsterdam door de gemeenteraad vastgesteld (BMA, 2005). In het kader van het nieuwe beleid heeft de afdeling Archeologie van BMA als centraal stedelijke dienst diverse maatregelen ontwikkeld om archeologie meer te integreren in het planologische proces. Aansluiting met ruimtelijke ordening is een voorwaarde om adequaat en op tijd in te kunnen spelen op bouwontwikkelingen in de stad en verlies van waardevol bodemarchief te voorkomen. Al in 2001 is de afdeling Archeologie gestart met de ontwikkeling van archeologische verwachtingskaarten voor de afzonderlijke stadsdelen. De kaarten zijn een verfijning van de Cultuur Historische Waardenkaart van de provincie. De CHW-kaart is bedoeld als een algemeen uitgangspunt en behoeft voor specifieke plangebieden op een gedetailleerder niveau nadere invulling van de archeologische verwachting. Met deze invullingen kunnen archeologische programma's effectiever worden ingepast in bouwprocessen.

De uitwerking van het beleid houdt in dat bij bodemversturende (bouw)activiteiten een waardestelling in de planning dient te worden opgenomen in de vorm van een bureauonderzoek (quick scan). De quick scan behelst een inventarisatie van de archeologische waarden binnen het specifieke plangebied en een advies met betrekking tot het daarbij behorende beleid. Het beleidsmatige vervolgtraject bestaat uit drie opties, die variëren van:

- een eventueel vervolgonderzoek, te weten een IVO (Inventariserend Veldonderzoek) of een AO (Archeologische Opgraving);
- een Archeologische Begeleiding zonder onderzoek vooraf (AB);
- geen maatregelen vooraf vanwege een lage verwachting.

In het laatste geval geldt wel een meldingsplicht. Dit houdt in dat wanneer tijdens het bouwrijp maken van het terrein of de uitvoering van de bouwwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische sporen worden aangetroffen, documentatie en berging van de bodemvondsten vanwege de Monumentenwet noodzakelijk is. Hierover dient per ommegaande melding te worden gemaakt aan de afdeling Archeologie. In gezamenlijk overleg kan dan worden bepaald of en in welke mate maatregelen nodig zijn voor archeologische zorg. In geval van veldonderzoeken (IVO of AO) is een PvE (Plan van Eisen) vereist om de uitgangspunten, de werkwijze en de planning vast te leggen. De duur van een dergelijke IVO of AO is afhankelijk van de omvang en de ligging van de bouwlocatie.

2.4 Plangebieden

De plangebieden liggen volgens de Cultuur Historische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland (CHW) buiten zones met een archeologische waardering. Evenmin zijn binnen de plangebieden wettelijk beschermde archeologische monumenten aangewezen. Ten behoeve van een meer specifieke waardstelling is het onderliggende historisch topografisch onderzoek uitgevoerd. Als uitgangspunt diende de Chromotopografische kaart (1866-1954), die is geprojecteerd op de huidige topografische situatie, in combinatie met gegevens van de kaart van Visscher (ca.1700) en van de Topografische Militaire Kaart (1854). Dit kaartmateriaal toont aan dat binnen het plangebied sporen van ontginnings- en bewoningsactiviteiten uit de laatmiddeleeuwse periode kunnen worden verwacht, evenals bewoningssporen uit de periode daaropvolgend (Nieuwe Tijd).

3 Beknopte geologie en bewoningsgeschiedenis

3.1 Algemeen

Het huidige bewoningslandschap in en om Amsterdam vindt zijn oorsprong in een enkele millennia durend geologisch proces. De diepere ondergrond van Amsterdam (vanaf ca. 12 m -NAP) is opgebouwd uit lagen zand en klei die zich hier in het Pleistoceen (ca. 120.000 - 8.000 v. Chr.) hebben afgezet. Na de laatste IJstijd, vanaf ongeveer 8.000 v. Chr., trad een toenemende vernatting van het kustgebied op. Hierdoor ontstonden uitgestrekte veengebieden, waar permanente bewoning slechts op hoger gelegen oeverwallen en kreekruggen mogelijk was. Op gezette tijden was de invloed van de zee zo groot, dat op het veen pakketten klei werden afgezet, waarna de veengroei zich weer voortzette (fig. 2). Aan deze ongeveer 9.000 jaar durende natuurlijke landschapsvorming kwam vanaf de late tiende eeuw n. Chr. een eind: toen startte de systematische ontginning van het hoogveen door de mens (Veerkamp, 1997).

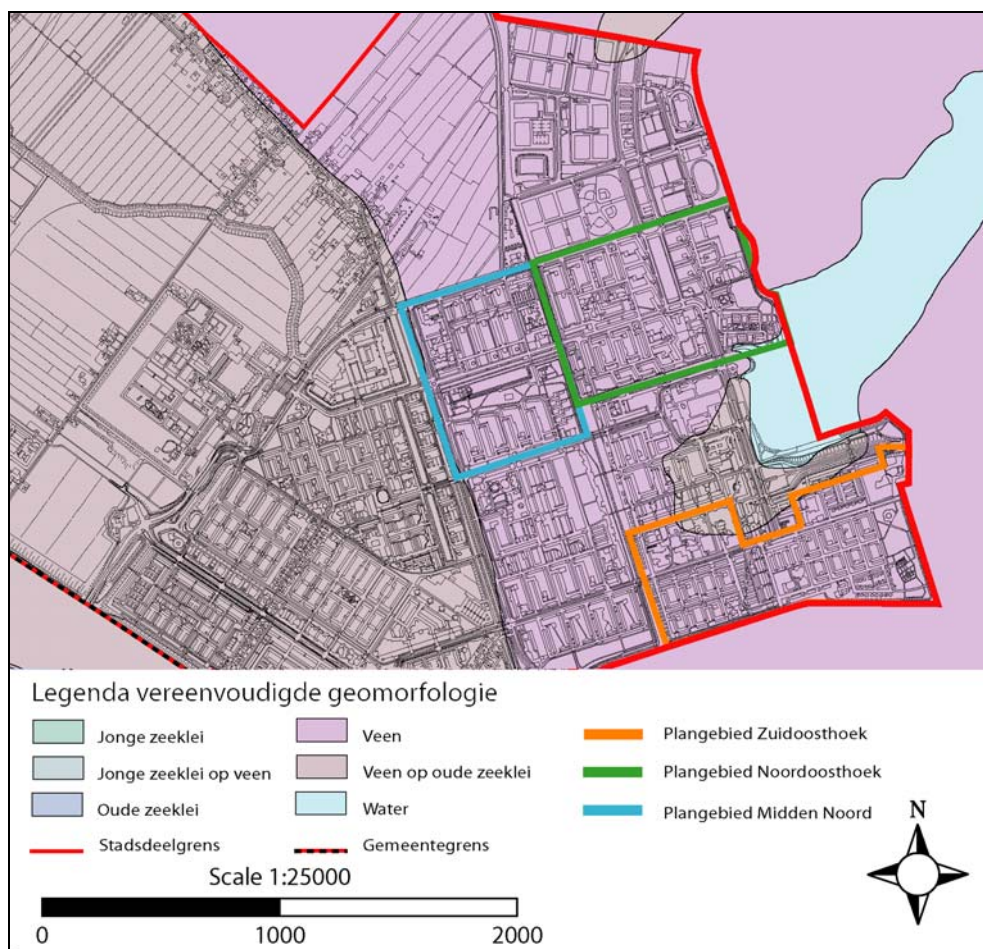

Fig. 2 Geomorfologische kaart: plangebieden Midden- Noord, Osdorp Zuidoost- en Noordoosthoek.

Aangezien het stadsgebied van Amsterdam oorspronkelijk uit nat hoogveen bestond, was het voor de twaalfde eeuw nauwelijks geschikt voor bewoning. Overblijfselen van menselijke activiteiten uit deze periode zijn in Amsterdam dan ook tot op heden niet bekend. De vroegste bewoning buiten Amsterdam (op de zandruggen in Noord-Holland bijvoorbeeld) dateert uit de Bronstijd (ca. 2.000 - 800 v. Chr.). Uit de daaropvolgende IJzertijd (800 - 12 v. Chr.) en de Romeinse Tijd (12 v. Chr. - 450 n. Chr.) zijn er op Amsterdams grondgebied enkele vondsten gedaan. Deze overblijfselen bevonden zich in ophogingslagen en kunnen niet direct aan bewoning ter plaatse worden gerelateerd. De oudste resten van permanente bewoning zijn tot nu toe teruggevonden op de oevers van de Amstel (bijv. Nieuwendijk). Ze dateren uit de ontginningsperiode die in Amsterdam begon aan het einde van de twaalfde eeuw (de Late Middeleeuwen). De nederzetting aan de rivier groeide vanaf de veertiende eeuw uit tot een stad. In de zeventiende eeuw bereikte de stedelijke ontwikkeling zijn hoogtepunt met de aanleg van de halfcirkelvormige stadsmuur met 26 bolwerken langs de Singelgracht. Pas aan het einde van de negentiende eeuw begon de stadsuitbreiding buiten de historische binnenstad.

3.2 Historische inventarisatie

De bestemmingsplangebieden liggen alle drie in de voormalige Sloterpolder en de Osdorper Binnen Polder. De ontginning van de polders in en rond Amsterdam startte vermoedelijk in de elfde eeuw. Dit proces verliep systematisch en georganiseerd. Haaks op een bestaande waterloop werden percelen uitgezet met een onderlinge afstand van 30 tot 100 m. De percelen werden door middel van perceleringssloten gescheiden. De sloten dienden tevens om het natte veengebied te ontwateren. Door de ontwatering kwam het veen droog te liggen en ontstond een geschikt akkergebied. Inherent aan de ontwatering van het veen was de daling van het maaiveld. De bewoning concentreerde zich langs de ontginningsassen op kunstmatig opgehoogde huisplaatsen, de zogeheten huisterpen.

De boerderijen waren opgetrokken uit hout, leem en riet. De eerste boerderijen bestonden uit een woonruimte met stal en waren ongeveer zes meter lang. Rond het midden van de twaalfde eeuw ontwikkelde de boerderijen zich tot zogenoemde woonstalhuizen; het woon- en stalgedeelte was niet van elkaar gescheiden, maar ondergebracht in één gebouw. De boeren voerden een gemengd bedrijf waar veeteelt samen met akkerbouw plaatsvond. Gedurende de veertiende eeuw veranderde dit en kwam de nadruk op veeteelt te liggen. De aanhoudende vernatting van de bodem had akkerbouw nagenoeg onmogelijk gemaakt (Hoppenbrouwer, 2002).

Als gevolg van de aanhoudende daling van het maaiveld stonden de akkers voortdurend bloot aan overstromingsgevaar. Om ze hiertegen te beschermen werden zij- en achterkaden aangelegd. Desondanks trad vernatting van de percelen toch op. Men bracht daarom een nieuwe strook veen in cultuur. Door de opstreekende veenontginningen ontstonden zeer lange kavels: het zogenaamde slagenlandschap (fig. 3). Omdat de bewerking van de akkers zeer intensief was schoof bij de verlenging van de kavel vaak ook de bewoning op.

De achterkade werd dan als secundaire ontginningsas in gebruik genomen (Stol, 1993). Op deze wijze is ook de bewoning van Sloten in de twaalfde eeuw naar de zuidelijker gelegen achterkade, de huidige Sloterweg, opgeschoven.

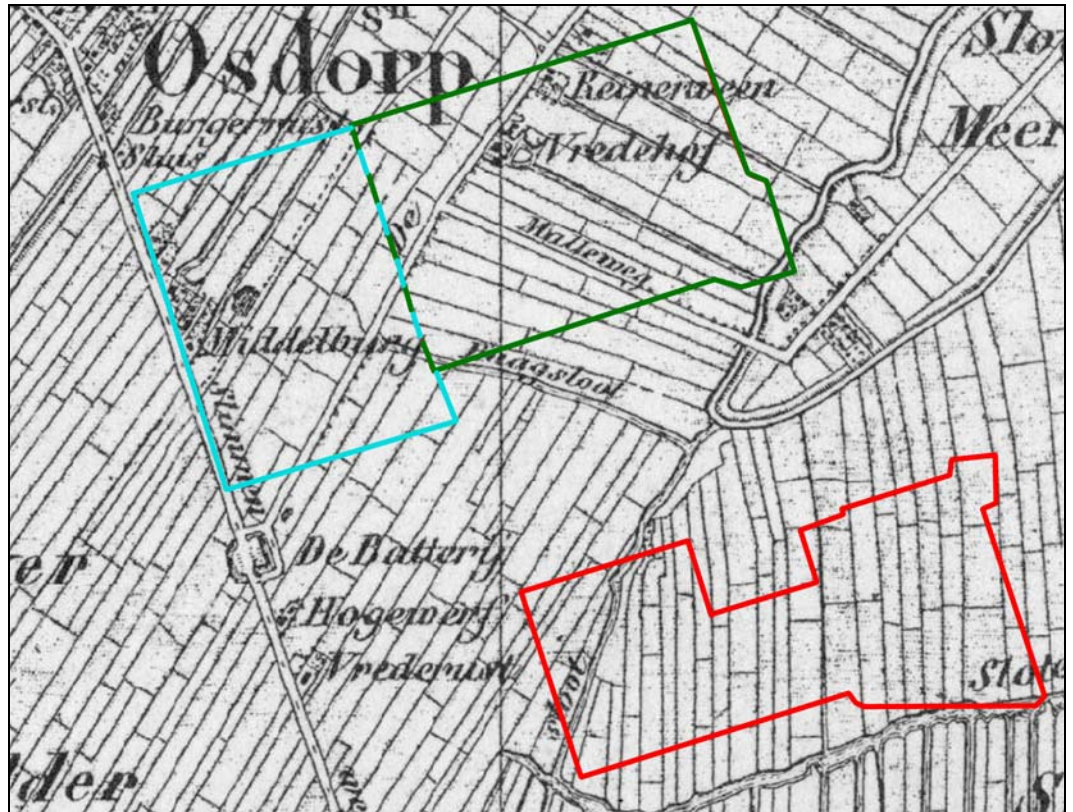

Fig. 3 Kaartuitsnede van de Topografisch Militaire Kaart uit 1854 met daarop duidelijke de strokenverkaveling vanaf de Osdorperweg en de Slotervaart.

Het oude Sloten (voor het eerst genoemd in 1063) bevond zich niet op de huidige locatie, maar vermoedelijk net ten zuiden van de tegenwoordige Sloterplas. Op diverse historische kaarten wordt ten zuiden van het Sloterdijkermeer, precies in de punt waar de kavels samenkomen, een kerk afgebeeld. De kerk is vermoedelijk als oriëntatiepunt bij de ontginningen van de Sloterpolder gebruikt. Van deze kerk wordt al in 1063 melding gemaakt in een oorkonde waarbij de bisschop de kapel van *Sloten* teruggeeft aan de abt van Echternach (De Baar, 1991). Op latere historische kaarten wordt alleen de naam *Out Kerckhoff* op deze plaats vermeld (fig. 4). Het toponiem "out" suggereert dat men elders, dat wil zeggen zuidelijker aan de Sloterweg, is gaan wonen.

Een tweede aanwijzing voor de verplaatsing van Sloten is het verloop van de Osdorperweg. Deze weg is, net als de Sloterweg, van oorsprong een oude ontginningsas. Aanvankelijk liep de weg vanaf het IJ (Spaarndammerdijk) in een min of meer rechte lijn richting het oude Sloten. De weg vormde zo een belangrijke verbinding tussen Sloten en Haarlem. Na de verschuiving van Sloten naar de huidige locatie van dit dorp is Osdorperweg dientengevolge ook verlegd. Ter hoogte van de huidige Osdorperweg nr. 530 is de knik nog waarneembaar. De weg ten zuiden van de knik werd in het verleden ook wel de Slimmeweg genoemd.

Fig. 4 Historische plattegrond van Floris Balthasar uit de Atlas van het Hoogheemraadschap van Rijnland (1610-1615). Op de kaart staat het Oud Kerkhof (rode stip), het huidige dorp Sloten (rode pijl), het tracé van de Slimmeweg (blauwe lijn) en de vermoedelijke oorspronkelijke loop van de Osdorperweg (blauwe Stippellijn) aangegeven.

Door de plangebieden Midden-Noord en Osdorp Noordoosthoek liep de voormalige Uitweg. Deze weg vormt van oudsher de grens tussen de Osdorper Binnen Polder en de Sloterpolder. Van oorsprong is de weg een kade. Vanwege de toenemende wateroverlast is door de dijkgraaf en het Hoogheemraadschap van Rijnland in 1567 toestemming gegeven tot de aanleg van kadijken rondom de polders. De Uitweg wordt in een acte uit 1674 'Uytweg van de Sloterpolder' genoemd (Jansen, 1963). De weg vormde een belangrijke verbinding tussen Sloterdijk aan het IJ en het ten zuiden van het Sloterdijkmeer gelegen Sloten.

Vanwege de economische bloei en de internationale handel namen in de zeventiende eeuw de welvaart en de bevolking van Amsterdam toe. Hierdoor groeide de afzetmarkt van groenten in de stad. In de loop van de zeventiende eeuw, maar vooral in de achttiende eeuw, werd de directe omgeving van Amsterdam van steeds groter belang voor de groentevoorziening (Schmall, 1987). Amsterdamse patriciërs lieten in de landelijke omgeving van de stad hofsteden bouwen. Aanvankelijk hadden deze hofsteden een overwegend agrarische functie. In de zomers werden de hofsteden voor recreatieve doeleinden bewoond. Men verbleef veelal in de opkamers van de boerderij (Meischke, 1958). De Sloter- en Osdorper Binnen Polder waren tot de aanleg van de Westelijke Tuinsteden in de jaren vijftig van de twintigste eeuw eveneens als land- en tuinbouw gebied in gebruik. De historische kaarten van Nicolaes Visscher (ca. 1700), de Topografisch Militaire Kaart (1854) en diverse kaarten van de voormalige Dienst Publieke Werken tonen aan dat verspreid over de plangebieden boerderijen en/of buitens stonden. Deze bewoning concentreerde zich vooral langs de infrastructurele assen, zoals de Osdorperweg en de Uitweg.

Tot in de tweede helft van de twintigste eeuw behoorde dit gebied tot de landelijke omgeving van Amsterdam. De ontwikkeling van de Westelijke Tuinsteden zorgde voor een toenemende verstedelijking, waarbij de voormalige polders rond Sloten en Osdorp grotendeels zijn opgehoogd met een 2 tot 4 meter dik zandpakket. Binnen het plangebied is hierdoor de oorspronkelijke infrastructuur grotendeels verdwenen. De Osdorperweg en de Slotervaart zijn bij de stedelijke ontwikkeling in de jaren vijftig van de vorige eeuw behouden.

3.2 Archeologische inventarisatie

In de plangebieden is tot op heden geen officieel archeologisch onderzoek uitgevoerd. Concrete aanwijzingen over de kwaliteit van archeologische sporen zijn daarom niet voorhanden. De kwaliteit van eventuele archeologische resten dient daarom op basis van archeologische gegevens afkomstig van opgravingen uit de naaste omgeving in te worden geschat.

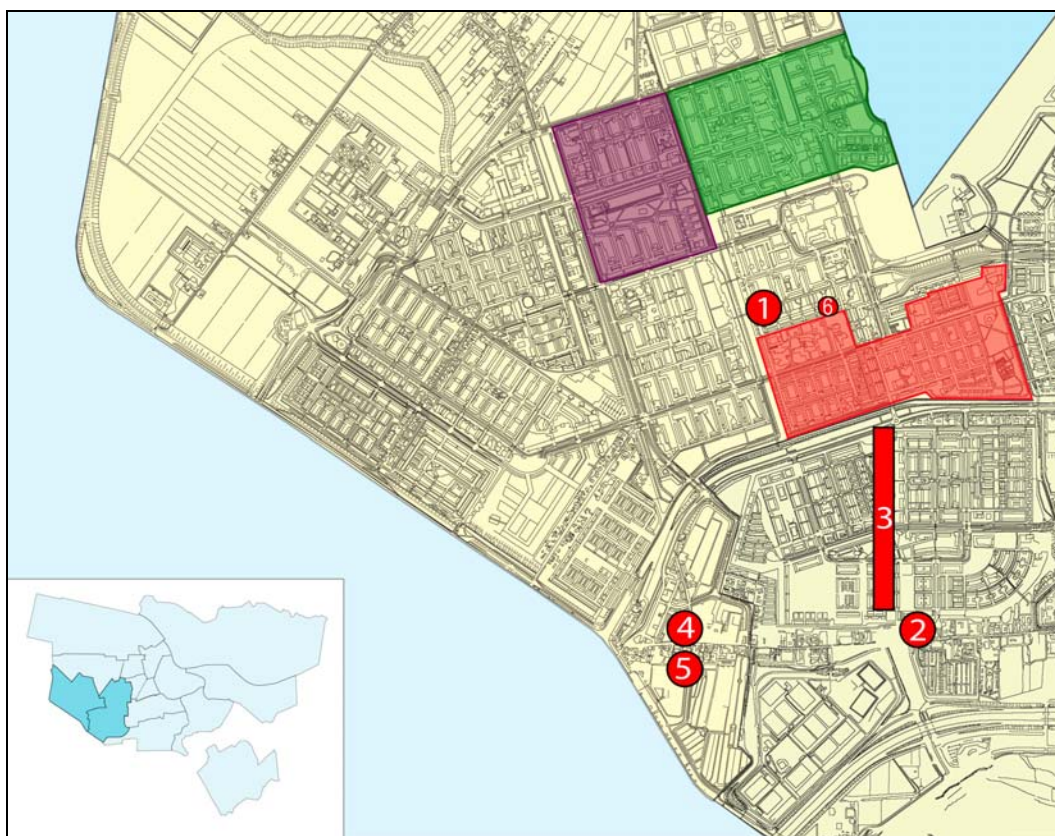

Fig. 5 Ligging van bekende archeologische waarden (aangegeven in rood) ten opzichte van de plangebieden (aangegeven in paars, groen en lichtrood). Nr. 1: SLO1, opgraving 1984, nr. 2: SLO2, opgraving 1986, nr. 3: SLO3, opgraving 1988, nr. 4: SLO4, opgraving 1991, nr. 5: SLO6, begeleiding 2006, 6: waarneming 1947-1953.

Aan het einde van de jaren veertig en aan het begin van de jaren vijftig zijn ter hoogte van het vermoede Oud Kerkhof enkele vindplaatsen gelokaliseerd. De afdeling Archeologie heeft vanaf de jaren tachtig enkele opgravingen in het gebied uitgevoerd (fig. 5). Enkele daarvan hebben sporen opgeleverd die vergelijkbaar zijn met het verwachtingsbeeld van de plangebieden.

In 1984 vormde de afbraak van houten noodlokalen aan het Hoekenespad voor de gemeentelijke archeologische dienst de aanleiding tot het verrichten van een opgraving (fig. 5, nr.1: SLO1). Tijdens dit onderzoek zijn onder een ophogingspakket van ruim 2 meter zand, enkele aardewerkfragmenten uit de elfde en twaalfde eeuw gevonden. Op het veen zijn echter geen sporen van een woonplaats aangetroffen.

In 1986 is een opgraving uitgevoerd aan de noordzijde van de Sloterweg bij de kruising met de Anderlechtlaan (fig. 5, nr.2: SLO2). Hierbij is een huisterp van kleizoden met daarop delen van een lemen vloer en haard aangetroffen. De terp is tijdens het laatste kwart van de dertiende eeuw opgeworpen.

In 1991 zijn in het centrum van het huidige Sloten op de dorpsterp twee huizen onderzocht (fig. 5, nr.4: SLO4). Deze werden in de zestiende eeuw gebouwd en kort voor het onderzoek gesloopt. Direct onder deze huizen zijn sporen van twaalfde- en dertiende-eeuwse boerderijen blootgelegd. De oudste boerderij dateerde uit de periode 1175-1200.

Ten aanzien van de archeologische kwaliteit van de ondergrond van de plangebieden Midden-Noord, Osdorp Noordoost- en Zuidoosthoek is bekend dat bij de bouw van de Westelijke Tuinsteden de panden zijn gefundeerd met behulp van heipalen. Als gevolg van deze toegepaste funderingstechniek zijn hier de archeologische waarden verstoord. Dit betekent dat ter plaatse van de bebouwing een lage archeologische verwachting geldt. Ter plaatse van de onbebouwde delen binnen het plangebied kunnen wel archeologische waarden aanwezig zijn en is sprake van een hoge verwachting.

4 Evaluatie en aanbeveling

Uit de in paragraaf 3 geschetste ontwikkelingsgeschiedenis blijkt dat binnen de plangebieden Midden-Noord, Osdorp Noordoost- en Zuidoosthoek rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische overblijfselen. Op grond van de beschikbare historische- en archiefgegevens zijn drie archeologische beleidskaarten opgesteld (zie bijlagen 1, 2 en 3). Op de kaarten staat aangegeven welke archeologische overblijfselen kunnen worden verwacht en waar deze zich mogelijk zouden kunnen bevinden. Afhankelijk van de mate waarin in de toekomst bodemverstoring van het bodemarchief plaatsvindt, is het beleid ten behoeve van archeologische zorg opgesteld. De beleidskaarten maken een onderscheid in de volgende gebieden:

- A Het tracé van de Osdorperweg (tegenwoordig Baden Powellweg) en het tracé van de voormalige Uitweg (aangegeven in donkergroen) met haaks daarop de oost-west lopende Malle Weg.
- B Zone langs de Osdorperweg en de Uitweg met mogelijke (bewonings)sporen uit de ontginningsperiode (twaalfde/dertiende eeuw) en de Nieuwe Tijd (zestiende-negentiende eeuw) (aangegeven in lichtgroen).
- C Zone langs het Uitwegpad met mogelijke (bewonings)sporen van het oude terpdorp Sloten uit de elfde eeuw (aangegeven in oranje).
- D verkavelingsporen (aangegeven in bruin)
- E voormalig afwateringstelsel van sloten (aangegeven in blauw)
- F tweetal vermoedelijke huisterpen (aangegeven in rood)
- G Het voormalige poldergebied van Osdorper Binnen, -en Sloter Polder met bewoningssporen en verkavelingsporen uit de ontginningsperiode (twaalfde/dertiende eeuw) en bewoningssporen uit de Nieuwe Tijd (zestiende-negentiende eeuw), (aangegeven in lichtgeel).
- H Zones met huidige bebouwing uit de jaren vijftig van de twintigste eeuw (aangegeven d.m.v. arcering).

Op basis van de archeologische verwachting en de mate van verstoring gelden de volgende beleidsmaatregelen.

1. Zones A, B, C en F

Binnen deze zones is een hoge archeologische verwachting vastgesteld. Eventuele toekomstige ontgravingen ten behoeve van bouwwerkzaamheden en/of sanering, die dieper dan 2 meter beneden het maaiveld reiken, zullen de archeologische waarden aantasten. Vanuit beleidsmatig oogpunt geldt daarom dat indien bodemverstoring plaats vindt, in de verdere planvorming rekening dient te worden gehouden met een inventariserend veldonderzoek (IVO) of, als zich beperkingen voordoen, in de vorm van een archeologische begeleiding AB (IVO). Bodemverstoring betekent elke vorm van inbreuk in de oorspronkelijk aanwezige ondergrond, zowel door heien als ontgronden.

In geval van civieltechnische beperkingen of als de bodemverstoring het gevolg is van bodemsanering zullen de archeologische werkzaamheden het karakter van een archeologische begeleiding hebben. Deze AB (IVO) kan mogelijk worden gevolgd door een Archeologische Opgraving (AO) of indien zich wederom beperkingen voordoen een AB (AO). Voor alle onderzoeken is een PvE (Programma van Eisen) vereist om de uitgangspunten, de werkwijze, de eventuele beperkingen en de planning vast te leggen. Voor het opstellen van een PvE met een nadere inpassing van het archeologische werk in de bouwplanning kan contact worden opgenomen met het bureau Monumenten & Archeologie Amsterdam. Van een archeologisch onderzoek voorafgaande aan bouwwerkzaamheden wordt alleen afgezien in die gevallen waarin sprake is van een beperkte verstoring van het bodemarchief. De mate van verstoring en beschadiging is ter beoordeling aan de afdeling Archeologie (bureau Monumenten & Archeologie).

Zones D, E en G

Binnen deze zones is een lage archeologische verwachting vastgesteld. Het is niet nodig voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden een archeologisch onderzoek uit te voeren. Indien tijdens het bouwrijp maken van het terrein of de uitvoering van de bouwwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische sporen worden aangetroffen, is documentatie en berging van de bodemvondsten vanwege de Monumentenwet noodzakelijk. Hierover dient per ommegaande melding te worden gemaakt aan de afdeling Archeologie (bureau Monumenten & Archeologie). In gezamenlijk overleg kan dan worden bepaald of en in welke mate maatregelen nodig zijn voor archeologische zorg.

Zone H

Op basis van de aanwezigheid van bebouwing op dit deel van het terrein is een lage archeologische verwachting vastgesteld. De oorspronkelijke bodem is binnen deze zone dermate verstoord dat de kans op aanwezigheid van archeologische waarden zeer gering is. Werkzaamheden die gepaard gaan met bodemverstoring vormen vanwege deze waardstelling geen bedreiging van het bodemarchief. Het is niet nodig voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden een archeologisch onderzoek uit te voeren.

Literatuur

- Baar, de, P.P., 1991: Sloten: een wandelend dorp. In: *Ons Amsterdam, jaargang 43*, pp. 22-25.
- BMA, 2005: *Ruimte voor Geschiedenis. Beleidsnota Monumenten en Archeologie Amsterdam 2005-2010*, gemeente Amsterdam.
- Hoppenbrouwer, P.C.M., 2002: De Hollandse economie ca. 975-ca. 1570. In: Nijs, de T. & E. Beukens (red.), *Geschiedenis van Holland tot 1572*, pp. 103-118.
- Jansen, L., 1963: De voorgeschiedenis van Slotermeer. In: *Ons Amsterdam 15*, pp. 283-288.
- Meischke, R., 1958: Het Amsterdamse buitenhuis in de eerste helft van de zeventiende eeuw. In: *Amstelodamum, jaargang 45*, pp. 133-141.
- Provincie Noord-Holland, 2004: *Cultuur Verbindt. Cultuurnota 2005-2008 provincie Noord-Holland*.
- Rijnierse, J.P., 1951: De eerste nederzetting van Sloten. In: *Ons Amsterdam, jaargang 3*, pp. 22-25.
- Schmall, H., 1987: De rand van de stad. Agrarische en industriële activiteiten. In: Heinemijer, W.F. & Wagenaar, M.F.: *Amsterdam in kaarten. Verandering van de stad in vier eeuwen cartografie*, pp. 40-41.
- Stol, T., 1993: *Wassend water, dalend land. Geschiedenis van Nederland en het water*.
- Veerkamp, J.A.G., 1997: *Inventarisatie archeologische aandachtspunten bij de aanleg van de Noord/Zuidlijn*, pp.10-31.

Bijlage 2 Archeologische beleidskaart plangebied Osdorp Noordoosthoek

	Begrenzing plangebied.
	A Osdorper/Slimmeweg, voormalige Uitweg en haaks daarop de oost-west lopende Malle Weg
	B Strook met bewoningssporen langs voormalige Osdorper/Slimmeweg en de Uitweg
	D Verkavelingsporen
	E Voormalige afwateringsstelsel van Sloten
	G Osdorper Binnen Polder en Sloterpolder
	H Zone met huidige bebouwing uit de jaren vijftig (twintigste eeuw) met heipaalfundering

Beleid zones A en B. Indien ontgroning van de oorspronkelijk aanwezige bodem plaats vindt, dient in de verdere planvorming rekening te worden gehouden met een inventariserend veldonderzoek (IVO) of, als zich beperkingen voordoen, in de vorm van een archeologische begeleiding AB (IVO). Het IVO of AB (IVO) kan mogelijk worden gevolgd door een Archeologische Opgraving (AO) of indien zich beperkingen voordoen een AB (AO). Voor alle onderzoeken is een PvE (Programma van Eisen) vereist om de uitgangspunten, de werkwijze, de eventuele beperkingen en de planning vast te leggen. Voor het opstellen van een PvE met een nadere inpassing van het archeologische werk in de bouwplanning kan contact worden opgenomen met het bureau Monumenten & Archeologie Amsterdam.

Beleid zones D, E en G. Lage archeologische verwachting. Het is niet nodig voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden een archeologisch onderzoek uit te voeren. Indien tijdens het bouwrijp maken van het terrein of de uitvoering van de bouwwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische sporen worden aangetroffen, is documentatie en berging van de bodemvondsten vanwege de Monumentenwet noodzakelijk. Hierover dient per ommegaande melding te worden gemaakt aan de afdeling Archeologie bMA. In gezamenlijk overleg kan dan worden bepaald of en in welke mate maatregelen nodig zijn voor archeologische zorg.

Beleid zone H: Lage archeologische verwachting. Bij de aanleg van de bebouwing is het bodemarchief dermate verstoord dat de kans op aanwezigheid van archeologische waarden zeer gering is. Het is daarom niet noodzakelijk om voorafgaand aan de ontgravingen archeologisch onderzoek in de planning op te nemen.

Opmerkingen bij de kaart

1. De situatie op de kaart is een interpretatie van historische gegevens. De werkelijke locaties of begrenzingen van de cultuurhistorische elementen in situ, bijvoorbeeld de strook met bewoningssporen, kan daarom afwijken van de op de kaart afgebeelde situatie. Onderzoek in het veld is noodzakelijk voor nadere verificatie.
2. Dit advies geldt alleen voor het met rood omliggende gebied. Voor het omliggende gebied is geen definitief archeologisch beleid vastgesteld.

Colofon

Datum:	Juli 2006
Status:	Definitief
Aanvrager:	Stadsdeel Osdorp Postbus 90460 1006 BL Amsterdam
Contactpersoon:	D.J.T. van Rees Postbus 90460 1006 BL Amsterdam 020-5180856
Redactie:	dr. J.H.G. Gawronski
Tekst:	drs. L.F. de Leeuw
Tekeningen:	drs. L.F. de Leeuw
Inhoudelijke controle:	dr. J.H.G. Gawronski
Copyright:	Gemeente Amsterdam Bureau Monumenten & Archeologie

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie

Beleidskaart behorende bij
bestemmingsplangebied Osdorp
Noordoosthoek, stadsdeel Osdorp

Archeologische Quicksan 2006, nummer 29

